

GIMNAZIJA BEŽIGRAD

PO SLEDEH REFORMATORJEV V LJUBLJANI

Raziskovalna projektna naloga

Avtorji: dijaki 3. e

Mentorica: Špela Frantar

LJUBLJANA, 2018

KAZALO

1. UVOD	3
1.1. Danes vidni vplivi in ostanki delovanja reformatorjev v Ljubljani	4
2. PO SLEDEH REFORMATORJEV V LJUBLJANI	5
2.1. Splošno o reformaciji na Slovenskem	5
2.2. Najvidnejši slovenski reformatorji	9
2.2.1 PRIMOŽ TRUBAR	9
Življenje in delo.....	9
Vpliv na Slovence in sledi v Ljubljani	11
2.2.2 ADAM BOHORIČ	14
Življenje in delo.....	14
Sledi v Ljubljani	15
2.2.3 JURIJ DALMATIN	16
Življenje in delo.....	16
Sledi v Ljubljani	17
2.2.4 SEBASTIJAN KRELJ	18
Življenje in delo.....	18
Sledi v Ljubljani	19
3. ZAKLJUČEK	20
4. VIRI IN LITERATURA	20
4.1. Seznam pisnih virov.....	21
4.2. Viri slik.....	22
5. ZAHVALA	25
6. PRILOGE.....	26

KAZALO SLIK

Slika 1: Park slovenske reformacije	4
Slika 2: Primož Trubar.....	9
Slika 3: Katekizem.....	10
Slika 4: Ribji trg.....	11
Slika 5: Trubarjeva hiša literature	12
Slika 6: Evangeličanska cerkev Primoža Trubarja.....	13
Slika 7: kip Adama Bohoriča.....	14
Slika 8: Bohoričeva ulica v Ljubljani.....	15
Slika 9: Dalmatinova ulica v Ljubljani.....	17

1. UVOD

Tema letošnjega projektne delo je reformacija, ker smo v letu 2017 obeležili 500-letnico začetka reformacije. Izbrali smo si naslov *Po sledih reformatorjev v Ljubljani*, ker nas je zanimalo, katere ostanke reformacije še vedno lahko najdemo v naši prestolnici.

Reformacija je bila versko, kulturno in družbeno gibanje v 16. stoletju, ki je zahtevalo prenovo rimokatoliške cerkve in je ne smemo enačiti s protestantizmom oziroma luteranstvom, saj sta to le njeni smeri. Reformacija za Slovence predstavlja izjemno pomembno obdobje, saj smo takrat dobili svojo prvo knjigo v slovenskem jeziku. To nam je omogočilo, da se je slovenščina kot jezik ohranila, razvila in razširila na večji krog ljudi. Temelje knjižne slovenščine so prvi postavili prav reformatorji, ki so se takrat zavzemali predvsem za to, da bi katoliška cerkev dopustila izvedbo cerkvenih običajev v jeziku ljudstva. Eden najpomembnejših reformatorjev na Slovenskem, Primož Trubar, se je med drugim zavzemal tudi za to, da bi slovenščina postala jezik učenih besedil, s pomočjo katerih bi se ljudje naučili brati in pisati v maternem jeziku. Reformatorji so na ta način posredno pripomogli tudi k zasnovi trdnih temeljev slovenskega naroda, na katerih se je skozi stoletja razvijala slovenska narodna zavest, ki nam je po dolгих stoletjih življenja v različnih državah in tvorbah končno zagotovila samostojno in neodvisno državo. Dandanes, 31. oktobra, praznujemo slovenski državni praznik, dan reformacije, s katerim obeležujemo objavo 95 tez Martina Luthra, s katerimi je podal zahtevo o prenovi katoliške cerkve, ki se je zgodila istega dne, leta 1517 v Wittenbergu.

1.1. Danes vidni vplivi in ostanki delovanja reformatorjev v Ljubljani

Osrednja tema naše raziskovalne projektne naloge so najvidnejši slovenski protestantje in sledi, ki so jih za seboj pustili v Ljubljani. Sprehodili se bomo po naši prestolnici, sami poiskali še danes vidne ostanke, ki še danes pričajo o protestantskem gibanju in s tem poglobili znanje o reformaciji. S tem namenom bomo skušali uresničiti cilj raziskovalne seminarske naloge, to je potrditi ali ovreči hipoteze, ki smo jih postavili pred začetkom dela.

Oblikovali smo naslednje tri hipoteze:

1. Protestantizem je bil ključen za razvoj slovenskega knjižnega jezika.
2. Primož Trubar je bil od vseh reformatorjev na Slovenskem najbolj povezan z Ljubljano.
3. Poimenovanje ulic po reformatorjih je eno izmed najbolj očitnih in številčnih sledi reformatorjev v slovenski prestolnici.

Dokazovanja hipotez se bomo najprej lotili s podrobno analizo virov, tako knjižnih kot tudi spletnih. Nato bomo to teorijo skušali potrditi še v praksi – z raziskovanjem reformacije in njenih sledi v Ljubljani. Sprehodili se bomo po prestolnici ter skušali najti čim več ostankov slovenskih reformatorjev. Posneli bomo fotografije povezane s to temo ter poiskali dokaze, ki bodo naše hipoteze na koncu potrdili ali pa ovrgli. Prav tako bomo teoretične osnove in rezultate predstavili v obliki brošure iziroma turističnega vodiča in še v zaključnem videu.

Namen naše projektne naloge je naučiti sebe in posledično tudi druge nekaj novega o dani temi in s tem pokazati svojo inovativnost.

Slika 1: Park slovenske reformacije

Z brošuro smo želeli na enostaven, a zabaven način prikazati sledi reformatorjev v Ljubljani, z videom pa predstaviti vse potrebne informacije, s katerimi smo se na novo seznanili. Prav tako smo povprašali mimoidoče o naši temi, da bi videli, kakšno je znanje Slovencev o reformaciji ter reformatorjih v Ljubljani.

2. PO SLEDEH REFORMATORJEV V LJUBLJANI

2.1. Splošno o reformaciji na Slovenskem

Na začetku se moramo zavedati, da se je reformacija na Slovenskem zgodila zaradi dejstva, da smo v naši državi katoliške veroizpovedi, saj je bila reformacija značilna samo za katoliško veroizpovedna območja. Povodov za reformacijo je bilo več, prvi pa sega v zgodnji novi vek, natančneje v konec 15. oziroma začetek 16. stoletja, kjer si je papeštvo prizadevalo za popolno prevlado nad posvetno oblastjo, kar pomeni, da je Cerkev hotela pridobiti oblastniško-versko podobo. Vrh katolištva je tako zapravljal visoke vsote denarja za blišč, razkošje in celo za vojsko. Začetki reformacije segajo že v obdobje pred omenjenim, natančneje v obdobje herezij oziroma krivoverskih gibanj, saj so bila ta gibanja prva, ki so razkrile določene nepravilnosti v delovanju Cerkve. Nadaljuje se v 14. stoletju, ko je John Wyclif pridigal, da je pomembna le Biblija sama, ne njena cerkvena interpretacija in tako zagovarjal dejstvo, da naj bi jo verniki brali sami v njim razumljivem jeziku. Njegovo delo je nadgradil Jan Hus, ki je od Cerkve zahteval, da se odpove premoženju in posvetni oblasti. Kljub temu da je Cerkev Husa usmrtila, je imelo husitsko gibanje velik vpliv na zahteve po reformi katoliške cerkve v 16. stoletju.

Vse od 15. stoletja dalje, zlasti v času vladavine papeža Aleksandra VI., se pojavijo še izrazitejši povodi za reformacijo, kot so: nepotizem, podeljevanje donosnih cerkvenih služb sorodnikom ter sinomija – prodaja in kupovanje cerkvenih služb. Leta 1516 je po ukazu nadškofa iz Mainza, Tetzel prispel v Wittenberg, kjer je prodajal odpustke. Prodajanje odpustkov, ki ga uvede Cerkev za zbiranje denarja, ki ga je potrebovala za gradnjo bazilike Sv. Petra, je poželo plaz kritik. Luther zapiše 95 tez, v katerih nakaže, kako je treba razumeti odpustke in razložil svoj pogled na vez med Bogom in verujočimi. Ideje se bliskovito razširijo po Svetem rimskem cesarstvu nemške narodnosti, k čimer pripomore tudi Gutenberg z iznajdbo tiska. Teze se objavijo, Luther pa postane voditelj reformnega gibanja in kljub izobčenju v času papeževanja Leona X. leta 1521 doseže razpustitev cerkvenih posestev in samostanov. Reformatorji izoblikujejo svoj nauk in ga leta 1530 objavijo kot augsburško veroizpoved, ločeno od rimske, papeške cerkve. Privrženci novega nauka, ki odpravi redovništvo, od zakramentov pa obdrži le krst in obhajilo in ga vodijo pridigarji namesto

duhovnikov, dobijo ime protestantje. Karel V. je bil tako prisiljen privoliti v dve veroizpovedi znotraj njegove države. Iz Svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti se je tako reformacija širila po številnih katoliških deželah, kar lahko pripišemo temu, da je Luther pridobival vedno več somišljenkov, ki so podpirali njegove ideje:

- naj bo cerkev revna in preprosta, prav tako tudi bogoslužje,
- težnja proti čaščenju svetnikov in relikvij,
- Cerkev ne sme biti postavljena nad državo,
- vsak vernik naj sam bere Sveto pismo v svojem maternem jeziku.

Reformacija se je širila v različnih smereh: deželno – knežji smeri - luteranstvo oziroma protestantizem; vladarski smeri – anglikanstvo in kmečki smeri – anabaptisti, bičarji, štiftarji.

Začetki reformacije na Slovenskem so tesno povezani s humanistično mislijo, ki se je v slovenski prostor širila iz mest severne Istre. Viden predstavnik humanizma v teh krajih je bil koprski škof Peter Pavel Vergerij mlajši, ki je s svojim delovanjem vplival tudi na knjižno ustvarjanje Primoža Trubarja. Na Trubarja je vplival tudi tržaški škof Peter Bonomo s krogom somišljenikov. Reformacija se je tako v prvi polovici 16. stoletja po slovenskih krajih širila z nastajanjem reformacijskih krožkov. Njeno širjenje začnejo mladi študentje, ki so študirali v Nemčiji, trgovci, rudarji, nato pa zajame tudi meščanstvo, plemstvo in duhovščino. Na sredini 16. stoletja se na njeno čelo postavi domače plemstvo, med prvimi štajerski deželni vladar Ivan Ugnad. Tako leto 1550 izideta prvi slovenski tiskani knjigi, ki sta bili prvi knjigi v slovenskem jeziku, Trubarjeva Katekizem in Abecednik, natisnjeni pri tiskarju Petru Frentzu v mestu Schwäbisch Hall. Tako lahko danes v skoraj vsaki ljubljanski knjižnici opazimo ostanke reformacije, saj so dela naših reformatorjev zelo pomembna za razvoj slovenske kulture in jezika. Prav tako po zaslugi Trubarja slovenščina postane jezik cerkvenih obredov in verskega nauka, kar je ostalo v veljavi še vse do danes.

Na Slovenskem reformacija doseže vrh z bruško versko pomiritvijo leta 1578, ki je zagotavljala versko svobodo večini prebivalstva, štirim mestom pa je omogočila protestantske pridigarje in protestantske šole. Vladar notranjeavstrijskih dežel ni mogel odločno nastopiti proti reformaciji, saj je potreboval davke protestantov, ki so gradili protiturško obrambo. Tako je popustil štajerskemu plemstvu, ki dobi svobodo vesti in bogoslužja. Čez nekaj let je bil vladar zaradi velikih pritiskov drugih dežel, te pravice

primoran razširiti tudi na preostale dežele. Tako jim z bruško versko pomiritvijo dovoli protestantsko bogoslužje in šolstvo. Zatem se je Jurij Dalmatin lotil pisanja Svetega pisma v slovenščini in tako izpolnil reformatorsko načelo, da mora biti božja beseda dostopna vsem v njim razumljivem jeziku. Sveto pismo bi moralo biti natisnjeno v tiskarni Janža Mandelca, ustanovljeni leta 1575 v Ljubljani, a do tega ni prišlo, saj je bil protestantski podjetnik prisiljen tiskarno zapreti in se izseliti v Nemčijo. Čeprav je protestantizem takrat v naših krajih postajal vse bolj trden, katolištvo pa slabelo, se brez podpore deželnega kneza, ki je protestantom ugodil zaradi protiturške obrambe, protestantizem ni mogel obdržati, kaj šele širiti. Pri rekatolizaciji svojih dežel so mu močno pomagali tudi jezuiti, ki so v Ljubljani ustanavljali svoje kolegije.

Ostankov reformacije bi bilo lahko danes nepredstavljivo več, če jih ne bi v sorazmerno veliki meri odpravila protireformacija, v kateri so sežigali protestantske knjige in rušili njihove cerkve. Protireformacija na Slovenskem je bila najbolj izrazita za Štajersko, kjer je potekala pod vodstvom Brennerja in za Kranjsko, kjer je potekala pod vodstvom Hrena. Protireformacija na Slovenskem je bila tako uspešna, katoliki niso potrebovali besedil v slovenščini, zato se je razvoj slovenske pismenosti močno zmanjšal, Tomaž Hren pa je navkljub sežiganju protestantskih knjig ohranil Dalmatinovo Biblijo.

Reformacijo na Slovenskem zaznamujejo naslednji reformatorji:

- Primož Trubar (1508 – 1586) – izda 22 knjig v slovenščini in dve v nemščini
- Sebastijan Krelj (1538 – 1567)
- Jurij Dalmatin (1547 – 1589)
- Adam Bohorič (okoli 1520 – 1598)

Protestantska dejavnost je presegla okvire cerkvenega delovanja in povzročila napredek slovenskega jezika in zbližanje Slovencev, razdeljenih znotraj Habsburške monarhije, v enotno etnično telo. Prav tako se reformacija odraža tudi v literaturi, kjer so bila zaradi verske usmeritve protestantska dela po večini neumetniška, poučna in praktično-uporabna za cerkvene namene. Glavne zvrsti so bile: molitve, katekizmi, prevodi biblije ter biblijskih pesmi, zgodbe, pridige, teološke razprave in cerkvene pesmi. Med nove zvrsti se je uvrstila prva slovenska slovnica. Umetniški književnosti se od vseh najbolj približajo zgodbe

in pesmi - prevodi Svetega pisma. Nasprotno so bile cerkvene pesmi v protestantskih pesmaricah največkrat verskih in poučnih vsebin in spadajo v poučno pesništvo.

2.2. Najvidnejši slovenski reformatorji

2.2.1 PRIMOŽ TRUBAR

Življenje in delo

Primož Trubar, avtor prvih tiskanih knjig v slovenskem jeziku, nekdanj protestantski duhovnik in prevajalec, se je rodil 8. ali 9. junija med leti 1507 in 1509 na Raščici pri Velikih Laščah oziroma nekje v bližini vasi. Njegovega kraja in datuma rojstva se ne da zagotovo določiti, zakaj za časa njegovega življenja še niso poznali krstnih matičnih knjig, uporabljali pa so tudi staro koledarsko štetje. Leta 1520 mu je verjetno turjaški grof omogočil, da se je šel šolat za duhovnika, zato je pri svojih dvanajstih letih za vedno odšel iz rojstnega kraja. Tako se je eno leto šolal na Reki, nato pa dve leti v Salzburgu.

Primož Trubar

Slika 2: Primož Trubar

V Ljubljano se je vrnil leta 1536 in postal škofijski vikar. Dobro seznanjen z deli Martina Luthra in zaradi svojih nazorov bi kmalu pristal v ječi. Zaradi preganjanja se je zatekel v Trst k škofu Bonomu. Bonomo je ljubljanskega škofa Kacijanarja kmalu prepričal, da je Trubarja imenoval za kanonika in tako **v novi službi nastopil leta 1542, znova v Ljubljani.**

Kmalu je dobil službo vikarja v Šentjerneju na Dolenjskem, nato pa je moral zopet bežati zaradi svojih protestantskih idej. Leta 1548 je tako skrivaj pobegnil v Nemčijo, z begom pa je postal tudi deželni odpadnik. Tam je dobil službo pastora, si ustvaril družino in kmalu dobil tudi svojo župnijo.

Zatem se je spet vrnil v Ljubljano, a se je bil po dveh mesecih primoran zopet vrniti v Nemčijo. V mestu je ustanovil tiskarno za tiskanje knjig v glagolici in cirilici. Kasneje se je ustalil v Derendingenu, kjer je živel in služboval vse do svoje smrti 28. 6. 1586. Pokopan je bil v cerkvi Sv. Gala.

Napisal je delo Katekizem (1550), s katerim je želel uresničiti zamisel pridobivanja Slovencev za novo vero s slovensko tiskano besedo. Še v istem letu je pripravil tudi kratek Abecednik, s katerim je želel ljudem omogočiti učenje osnov branja in pisanja. Tako je postal začetnik slovenske književnosti.

Trubar je avtor dvaindvajsetih knjig v slovenščini in dveh v nemščini. Poleg tega je napisal deset predgovorov za dela drugih avtorjev v nemščini.

Njegovi najpomembnejša dela so:

- (1550) Catechismus (z dodatkom pesmi), Abecedarium, oba v gotici
- (1555) Ta evangeli svetiga Matevža, ponovno tudi Katekizem in Abecednik v latinici, Ena molitov tih krščenikov, kir so zavolo te prave vere v jezusa Kristusa pregnani
- (1557) Ta prvi dejl tiga noviga testamenta, Ta slovenski koledar
- (1558) En regiſter. . . ena kratka postila
- (1560) Ta drugi dejl tiga noviga testamenta
- (1562) Artikuli oli dejli te prave stare vere krſčanske
- (1564) Cerkovna ordninga
- (1566) Ta celi psalter Davidov in nov Abecedarium
- (1567) Ta celi katehismus, Sv: Pavla listuvi, Ena duhovska pesem, Eni psalmi...
- (1574) Ta celi katehismus, Eni psalmi
- (1575) Tri duhovske pejsni
- (1577) Noviga testamenta pusledni dejl
- (1579) Ta prvi psalm ž nega trijemi izlagami
- (1582) Ta celi nov testament, Ta slovenski koledar
- (1595) Hiſna postila - posmrtno izdal sin

(Vir: <https://www.domacebranje.com/avtor/primoz-trubar/>.)

Slika 3: Katekizem

Vpliv na Slovence in sledi v Ljubljani

Trubar je v Ljubljani nastopil v službi škofijskega vikarja (1536 – 1540) in se tako pridružil stolnemu kapitlju, ki so ga sestavljali škof Ravbar, stolni prošt, stolni dekan in deset kanonikov. Ob svojem prihodu v Ljubljano je Trubar našel odkrite privrženice reformaciji tudi med kapiteljskimi kanoniki.

Reformirana vera se je v Trubarjevih prvih ljubljanskih letih hitro širila tudi med bogatejšim in neodvisnejšim meščanstvom, višjim stanovskim uradništvom ter preostalim izobraženstvom. Proti koncu tridesetih let so novoverci postajali vse bolj pogumni in odkriti, vendar še ni prišlo do osnovanja lastne cerkvene organizacije pa tudi ne do hujših pogromov zoper njih. Deželni glavar je "krivovercem" sicer zagrozil, ni pa sprožil hujših kazenskih sankcij.

Trubar je v Ljubljani pridigal v stolni cerkvi sv. Nikolaja in v špitalski cerkvi sv. Elizabete, v bližini današnjega Tromostovja (na mestu današnje Kresije), v nemškem in slovenskem jeziku. Prirojen govorniški dar, mladostna zanesenost in temeljito izobraževanje so pripomogli k njegovi čedalje večji uspešnosti in priljubljenosti.

Ko se je Primož Trubar **leta 1542 vrnil v Ljubljano**, se je protestantska skupnost v Ljubljani krepila. Kot kanonik je imel sedaj trdnejše mesto in uglednejši položaj v kapitlju. Še bolj je zaslovel s svojim pridigarskim darom in modro oznanjal vero, ne da bi prihajal v hujše spore s katoliki. **Bival je v Poževi (Polževi) hiši** na Ribjem trgu, ki **velja za najstarejšo datirano hišo v**

Ljubljani, blizu Stolnice in špitalske cerkve. Na nekdanji Trubarjevi hiši, na današnjem Ribjem trgu 2 v Ljubljani, lahko vidimo kamniti grb z vklesano letnico. Trubar je po zmagoslavni vrnitvi iz nemškega pregnanstva še živel v tej hiši, kasneje pa si je kupil svojo na **Starem trgu, na mestu**

današnje hiše št. 7 na Levstikovem trgu. Slika 4: Ribji trg

Bil je tudi med najvidnejšimi delavci za evangeličansko vero v Ljubljani, na kar so ga leta 1547 premestili v župnijo Šentjernej na Dolenjskem.

V Ljubljani je zadnjič bival med leti 1562 in 1565. Ob prihodu je sprožil zadovoljstvo in veselje, sicer ne tolikšnega kot leto poprej, a je bil sprejet z vsemi častmi. Tokrat se je takoj po prihodu (1526) v vlogi superintendenta slovenske protestantske cerkve lotil reševanja poglobitnih vprašanj. Potrebno je bilo preurediti organizacijo slovenske cerkve, izdelati liturgične pripomočke in pridobiti primerne pomočnike ter se odločiti za stalno bogoslužno mesto. Trubar se je lotil tudi ustanavljanja javne šole, ki bi učence pripravljala za nadaljnje, višje in univerzitetno izobraževanje v tujini.

Trubarjeva zapuščina je neomajno ena največjih zakladnic slovenskega naroda. Najpomembnejša pa je zagotovo uveljavitev knjižne slovenščine in to je Trubarjeva najmočnejša slovenska narodnopovezovalna in narodnoreprezentativna dediščina. **Njegova zapuščina se še posebej odraža v Ljubljani (na primer Trubarjeva hiša literature in Trubarjeva cesta,** ki poteka od Stomatološke klinike, mimo župnijske cerkve Sv. Petra, pa vse do Resljeve ceste), poleg tega pa imamo Slovenci tudi priložnostni kovanec in znamko, slovenski kovanec ter bankovec za 10 slovenskih tolarjev. Leta 1852 je bila njemu v čast posvečena

evangeličanska cerkev, danes poznana kot **Slika 5: Trubarjeva hiša literature**
evangeličanska cerkev Primoža Trubarja, ki se
nahaj na Gosposvetski 9 v Ljubljani.

Do sredine 16. stoletja je slovenščina živela le v obliki močno razdrobljenih narečnih govoric in redkih, med seboj šibko in nesistematično povezanih rokopisov. Trubar se je na podlagi svoje bivanjske izkušnje, versko spodbujene ustvarjalnosti in tehtnega premisleka odločil za izbiro središčno zasidrane, vendar nadnarečne jezikovne norme. To normo je uveljavil v več

kot dvajsetih knjigah. Z njimi je Slovence tako razločno nagovoril, da si je kljub šibki odmevnosti protestantskih idej med večinskim kmečkim prebivalstvom (90 %) pridobil med plemstvom in meščanstvom zadosti močnih podpornikov, vnetih posnemovalcev in uspešnih razvijalcev. Njegova knjižna slovenščina se je zakoreninila tudi po zatonu slovenske reformacije.

Tesna povezanost s slovenskim okoljem pa Trubarju ni preprečevala gibanja in delovanja v evropskih razsežnostih ali samozavestnega razgledovanja med najvplivnejšimi osebnostmi tistega časa. Posebno zanimivo je njegovo širokopotezno oziranje proti jugovzhodu, to je sodelovanja pri izdajanju glagolskih in ciriličnih knjig ter zanimanje za Koran in turško mohamedanstvo.

Slika 6: Evangeličanska cerkev
Primoža Trubarja

2. 2. 2 ADAM BOHORIČ

Življenje in delo

Adam Bohorič, znan kot prvi slovenski slovničar, se je rodil okoli leta 1520 v bližini Brestanice. Točni podatki o njegovi osnovnošolski izobrazbi niso znani. 18. oktobra 1548 se je vpisal na artistski fakulteto v Wittenberg, kjer je bil učenec nemškega učenjaka, humanista in slovničarja Melanchtona. Po končanem študiju jezikoslovja in glasbe v Wittenbergu je v letih 1551-63 deloval kot vodja šole v Krškem. Ker je imel tudi glasbeno izobrazbo, je sodeloval s pevci šole v Krškem.

19. januarja 1571 je dobil revizijo Juričičeve redakcije prevoda

Slika 7: kip Adama Bohoriča

Spangenbergove postile, katero naj bi končal še pred 30. januarjem 1572. Jeseni leta 1581 je na Dalmatinov predlog sodeloval v komisiji za revizijo Biblije, dve leti zatem pa je skupaj z njim bival v Wittenbergu. Na povabilo Primoža Trubarja in Sebastijana Krelja je **postal ravnatelj stanovske šole v Ljubljani**, kjer je bil obenem tudi član šolske komisije. **Danes šola nosi ime Škofijska klasična gimnazija v Ljubljani (Zavod Sv. Stanislava)**, najdemo pa jo na naslovu Štula 23. Šolo je vodil do upokojitve leta 1582, v obdobju med letoma 1595 – 1598 pa je bil začasni ravnatelj. Šoli je napisal šolski red in določil slovenščino za občevalni in poučevalni jezik na začetni stopnji. V letu 1594 je bil zadolžen za razpečevanje stanovske zaloge Biblije in še tega istega leta skupaj s predikanti in šolskimi nadzorniki ocenil Trubarjev prevod Luthrove postile. V sporu za Luthrovo duhovno dediščino se je nagibal k flacianizmu (skrajna smer protestantizma, imenovana po Flaciusu), v sporu med kranjskimi protestanti pa bolj h Klombnerju kot k Trubarju. Leta 1581 je sopedpisal »formulo concordiae« ter ostal na glasu tako »gorečega in zavednega sektanta,« da je 30. 10. 1598 vicedomski upravnik le zanj, izmed vseh kranjskih šolnikov, predlagal, da ne sme ostati v Ljubljani. Leta 1598 so šolo po ukazu nadvojvode Ferdinanda zaprli, zato je bil Bohorič izgnan iz domovine in je istega leta umrl v Nemčiji.

Sestavil je berilo Ljubljanska začetnica in slovarček. Gotovo najpomembnejša pa je njegova prva slovnica slovenskega jezika, ki ji je nadel prikupen naslov Zimske urice, v kateri je opisal slovensko pisavo - bohoričico, ki jo je sestavil skupaj s Trubarjem, Dalmatinom in Kreljem. V

uporabi je bila do sredine 19. stoletja, ko jo je naposled zamenjala gajica. Zimske urice je napisal v latinščini, leta 1987 jo je prevedel Jože Toporišič. V uvodu Bohorič brani slovensko jezikovno samostojnost proti nemščini in opozarja na njeno povezavo z drugimi slovanskimi jeziki. Nato sledi v latinščini razložena slovnica slovenskega jezika. To sestavljata dva večja dela, od katerih prvi obsega pravopis, besedoslovje in oblikoslovje, drugi pa skladnjo. Našteta so tudi načela črkopisa, ki se po avtorju samem imenuje bohoričica. Slovnica je bila napisana po zgledu latinske slovnice Philippa Melanchtona, nekoč njegovega profesorja, zato je izpustila nekatere značilnosti slovenščine, vendar je kljub temu ostala v veljavi dobrih dvesto let. Z Bohoričevo slovnico je slovenščina že 30 let po prvem tisku dobila znanstveni dokument svojega obstoja v knjigi. Ga ni bilo slovenskega človeka, ki bi s tako vnemo in ljubeznijo pisal o svojem jeziku in rodu, kot je to storil Bohorič v predgovoru slovnice, ki si je pridobila sloves, s katerim je povzdignila tudi avtorja samega. Adam Bohorič je okoli leta 1571 revidiral Juričičev prevod Spangenbergove postile in okoli leta 1580 napisal dva šolska spisa, ki pa dandanes nista ohranjena. To sta Elementale Labacense in Nomenclatura trium linguarum. Prvi spis je latinski, nemški in slovenski abecednik. Nomenclatura trium linguarum pa je slovarček v treh jezikih. Namenjen je bil učenju latinskih besed ob slovenščini ali nemščini. Napisal je tudi delo Otročja tabla, okoli leta 1580, in Otročja pejsem, kedar se zjutra vstane ali zvečer spat gre, leta 1584. Sodeloval je z Jurijem Dalmatinom pri vseh njegovih delih in je tudi avtor registra v Bibliji.

Sledi v Ljubljani

- Po njem se imenuje ulica v samem centru mesta: Bohoričeva ulica (od križišča Njogoševe in Šmartinske ceste, mimo UKC – Pediatrične klinike, do Vodmatskega trga)
- Bohoričev kip (na Kresiji, kjer se je nekdanja nahajala stanovska latinska šola)

Slika 8: Bohoričeva ulica v Ljubljani

2. 2. 3 JURIJ DALMATIN

Življenje in delo

Jurij Dalmatin je bil slovenski protestantski teolog in pisec, ki se je rodil leta 1547 v Krškem. Po njegovem priimku številni poznavalci domnevajo, da so njegovi predniki izvirali iz Dalmacije. Njegova starša sta bila revna in mu zato pri šolanju nista mogla finančno pomagati. Do svojega osemnajstega leta se je šolal v domačem kraju pri Adamu Bohoriču, ki ga je vzgojil v protestantskem duhu. Od leta 1565 do leta 1566 je študiral na nižji latinski šoli v Württembergu. Naslednjih osem let je študiral v Tübingenu, kjer je po študiju filozofije in teologije dosegel naslov magistra s tezo Disputacija o katoliški Cerkvi in katoličanih. **V Ljubljano se je vrnil leta 1572, kjer je služboval kot protestantski duhovnik.**

Na Slovenskem pa je opravljal še druge pomembne službe, na primer kot nadzornik stanovske šole, član kranjskega cerkvenega sveta in vizitator. Prve Dalmatinove pesniške in prevajalske objave zasledimo že v Trubarjevih delih. Ena serčna molitev zuper Turke, Dalmatinova prva natisnjena pesem, je bila objavljena v Trubarjevi pesmarici leta 1574. Naslednje leto je zopet objavil šest pesmi, in sicer v Trubarjevi mali pesmarici Tri duhovske pejsni. Tekom življenja se je posvečal tudi prevajanju pesmi Martina Lutra. Leta 1575 je izdal prevod knjige Jezus Sirah iz stare zaveze, ki **velja za prvo knjigo tiskano v tiskarni Janeza Mandelca v Ljubljani.** Naslednje leto je izdal še Pasion.

Kot najpomembnejše leto Dalmatinovega delovanja bi lahko označili leto 1578, saj je Dalmatin takrat dokončal svoj prevod Biblije, ki je bila natisnjena leta 1583 v Wittenbergu in z njo postavil temelj slovenskemu pisnemu jeziku. Prav s tem prevodom je namreč vplival na razvoj slovenskega knjižnega jezika, saj so slovenski protestanti dobili glavno knjigo, v kateri je bilo poudarjeno njihovo načelo, da naj vsakdo bere Sveto pismo v materinem jeziku. Za Slovence je bilo to pomembno jezikovno ter kulturno dejanje, saj smo se s prevodom Biblije uvrstili med kulturno razvite evropske narode. Hkrati z Biblijo pa je izdal tudi peto izdajo pesmarice Ta celi catehismus, eni psalmi in Karsčanske lepe molitve. Naslednje leto sta izšli še dve knjigi, in sicer Agenda ter Ta kratki wirtemberski catechismus.

Med letoma 1585 in 1589 je opravljal službo duhovnika v Ljubljani ter v Škocjanu pri Turjaku. **Umrli je v Ljubljani, 31. avgusta 1589.** Po njegovi smrti, leta 1595, je izšlo nekaj njegovih pesmi v šesti izdaji pesmarice, ki jo je uredil Felicijan Trubar.

Sledi v Ljubljani

- V Ljubljani, kamor se je vrnil leta 1572, je opravljal funkcijo slovenskega in nemškega pridigarja.
- Leta 1575 je izdal prevod knjige Jezus Sirah iz stare zaveze, ki je prva knjiga, ki so jo tiskali v tiskarni Janeza Mandelca v Ljubljani.
- Na sliki, ki jo danes hranijo v stavbi Univerze v Ljubljani na Kongresnem trgu, je dokumentiran dogodek, kako ljubljanski tiskar Mandelc in Jurij Dalmatin v roke Janža Kisa predajata prvo knjigo v slovenščini, natisnjeno v Ljubljani.
- Po Juriju Dalmatinu so leta 1898 dotedanjo Dolgo ulico preimenovali v Dalmatinovo ulico, ki poteka od križišča z Malo in Kolodvorsko ulico, do križišča s Slovensko cesto in Gosposvetsko ulico.

Slika 9: Dalmatinova ulica v Ljubljani

2. 2. 4 SEBASTIJAN KRELJ

Življenje in delo

Sebastijan Krelj, protestantski pisatelj in superintendent (mesto prvega pridigarja), je bil rojen v Vipavi. Študiral je v Jeni pri znanem hrvaškem protestantu Matiju Vlačiću - Flaciju Iliriku. Leta 1561 je postal magister in Vlačićev pomočnik. Po tem ko so Vlačića odstavili, mu je Krelj v začetku 1562 sledil v Regensburg, da bi mu pomagal pri ustanovitvi večjega vseučilišča, kjer bi študirali češki, avstrijski in jugoslovanski študentje. Vlačiću zaradi nasprotnikov ideje ni uspelo uresničiti, zato je leta 1563 odšel s Kreljem na potovanje po Istri in Kranjski. Tja in nazaj grede sta se ustavila tudi v Ljubljani. Krelj si je z nekaj slovenskimi in nemškimi pridigami pridobil naklonjenost Primoža Trubarja. Še istega leta je Trubar prosil, naj mu dodelijo Krelja za pomočnika in tako je **ta postal drugi pridigar, v stanovski šoli pa je dve uri na teden poučeval verouk** in »druge dobre umetnosti«. Ko je moral Trubar leta 1565 zapustiti Ljubljano, so Krelja kljub mladosti imenovali za superintendenta. Zaradi jetike se ni bil sposoben polno udeleževati v svojih prepričanjih, kar ga je oviralo pri doseganju zelenih ciljev.

S svojim prvim delom, z nemškim spisom Christlich bedencken, je leta 1562 nastopil proti Vlačićevim teološkim nasprotnikom. Že naslednje leto (1563) je v pesmarici, ki sta jo uredila Klombner in Juričič, objavil dve pesmi (Symbolum Luther in Ta 14. inu 53. Psalm). Istega leta je napisal Summe christlicher Lehre, ki ni izšla v tisku, ampak je zametek poznejše Otročje biblije.

Krelj je bil dodobra teološko in literarno izobražen, znal je nemško, latinsko, grško in hebrejsko ter poznal glagolico in cirilico. Leta 1566 je izdal mladinsko oziroma šolsko priredbo Biblije, Otročjo biblijo, ki je izšla v Regensburgu. Uvedli so jo v ljubljansko stanovsko šolo in z njo tudi novi pravopis, ki ga je Krelj uporabil v knjigi. Delo je danes prepoznano kot prvi poskus zedinitve Slovencev in Hrvatov v skupnem pravopisu na osnovi latinice, zaradi česar mu pripisujejo veliko pomembnost. Ohranjeni so samo trije primerki knjige: v Vatikanu, Ulmu in Londonu. Ob malem Abecedniku je objavil slovarček štiriindvajsetih besed, Katekizem v petih jezikih, navodilo za krščansko življenje in razlike med protestantsko in katoliško vero, Trubarjevo pesem Ne daj, Oča in svojo pesem O Bog Oča, nebeski Kral.

V pisavi knjižne slovenščine Krelj ni upošteval le enega krajevnega govora, temveč je zajemal izraze iz več narečij. Njegov jezik vsebuje manj germanizmov kot Trubarjev in manjkrat uporablja člen po nemškem načinu.

Malo pred smrtjo je v Regensburgu izdal prevod prvega dela Spangenbergove postile z naslovom Postila slovenska. Postila, razlaga nedeljskih in prazničnih evangelijev, je bilo zelo priljubljeno delo, ki so ga s pridom in radi uporabljali tako duhovniki kot verniki. V uvodu je zagovarjal svojo pravopisno reformo: razločeval je med sičniki, šumniki in zlitimi glasovi, označil je mehki »lj« in »nj«, ločil u in v ter uvedel akcentne znake. Kreljeve pisave se je oprijel Jurij Dalmatin, kodificiral pa jo je Adam Bohorič, zaradi česar so jo Slovenci kot bohoričico pisali še vse do Prešerna. Edini primerek Postile slovenske je ohranjen na Dunaju.

Leta 1567 je izdal zadnje delo - prevod postile Postila slovenska z razlago nedeljskih in prazničnih evangelijev, na kar je **25. decembra 1567 v Ljubljani dočakal smrt.**

V zgodovino slovenskega naroda se je zapisal kot oseba, zaslužna za izpopolnitev knjižnega jezika in rabe pisave.

Med pomembnejša dela sodijo:

- Otročja biblija (1566)
- Postila slovenska (1567)

Sledi v Ljubljani

- Po njem se imenuje ulica v Ljubljani: Kreljeva ulica (Podutik – povezuje ulico Marije Hvaličeve z Mladinsko ulico)

3. ZAKLJUČEK

Reformacija ima za nas, Slovence, velik pomen. Zaradi prevajanja prvih knjig v slovenski jezik, razvoja prve tiskarne in posledično prve slovenske tiskane knjige smo bili nagovorjeni z besedo Slovenci in dobili svoj knjižni jezik. Prav zato smo prvo in drugo hipotezo potrdili in ju hkrati povezali, saj je bil protestantizem zagotovo ključen za razvoj slovenskega knjižnega jezika, prav tako pa je Trubar v Ljubljani pustil neuničljiv pečat, ki še danes vpliva na naše vsakdanje življenje. Trubar velja za utemeljitelja slovenskega knjižnega jezika, jezika, ki je imel in še danes ima narodnopovezovalno in narodnoreprezentativno vlogo. Temu primerno danes Trubarja upodabljamo tudi na priložnostnih kovancih in znamkah, slovenskih kovancih ter nekdanj na bankovcih za 10 slovenskih tolarjev. Prav tako za njegovo dediščino upoštevamo tudi obe njegovi hiši, ki se nahajata na Ribjem in Levstikovem trgu v Ljubljani. Kot posvetilo pa smo po njem poimenovali tudi Trubarjevo ulico.

Tretjo, torej zadnjo hipotezo, smo prav tako potrdili. V Ljubljani se danes poleg ulic, ki nosijo njihovo ime, ne nahaja dosti drugih spomenikov. Izjema je seveda Bohoričev kip na Kresiji. V Ljubljani se kvečjemu nahajajo Trubarjeva, Bohoričeva, Dalmatinova in Kreljeva ulica, ki Slovence vsak dan opominjajo na pomen delovanja naših reformatorjev za slovenski narod.

Na podlagi potrditve treh hipotez in pridobljenih informacij ter ugotovitev je razvidno, da so reformatorji res imeli precejšen vpliv na Slovence in Slovenijo, še posebej v Ljubljani in njeni okolici. To jim je uspelo, ker so v naš prostor vpeljali nekaj novega, ljudem neznanega. Ob delovanju pa so naleteli tudi na mnoge ovire, saj so njihovo delovanje v veliki meri zavirali protireformatorji. Kljub njihovemu zaviralnemu vplivu lahko rečemo, da so reformatorji zagotovo pustili svoj pečat na slovenski narod ter prostor.

Namen naše naloge je izpolnjen, saj smo ugotovili, kako so reformacija in s tem tudi reformatorji povezani z našo prestolnico. Skupaj smo raziskovali sledi reformatorjev in reformacije v Ljubljani, hkrati pa tudi preverili znanje prebivalcev. Na koncu pa smo s pomočjo posnetkov in brošure na zabaven in inovativen način popestrili naše delo ter prikazali, kaj vse smo se naučili.

4. VIRI IN LITERATURA

4.1. Seznam pisnih virov

2008. *2008, Trubarjevo leto: 500. Obletnica rojstva*. Ljubljana: Koordinacijski odbor za državne proslave.
- Adam Bohorič. [internet]. [citirano 28. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <http://www.brestanica.com/adam-bohoric/>.
- Berčič, B. 1970. *Adam Bohorič in njegova slovnica slovenskega jezika (spremna beseda)*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- C., R. 2017. *20. november: Adam Bohorič – spomin na slavista*. [internet]. [citirano 28. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://www.rtvsl.si/na-danasnji-dan/20-november-adam-bohoric-spomin-na-slavista/296203>.
- Dalmatinova biblija. 2003. [internet]. [citirano 28. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <http://www.dedi.si/dediscina/123-dalmatinova-biblija>.
- Dalmatinova ulica, Ljubljana. 2018. [internet]. [citirano 28. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Dalmatinova_ulica,_Ljubljana.
- Glavan, M. 2008. *Trubarjev album: Romanje s Trubarjem*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Grad Fužine, kraj, kjer je nastala prva papirnica na Kranjskem. 2016. [internet]. [citirano 28. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://siol.net/trendi/kultura/grad-fuzine-kraj-kjer-je-nastala-prva-papirnica-v-sloveniji-419954>.
- Jevnikar, M. 2013. *Krelj, Sebastijan (1538–1567)*. [internet]. [citirano 27. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi303664/#primorski-slovenski-biografski-leksikon>.
- Jurij Dalmatin. 2018. [internet]. [citirano 28. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <http://revija.ognjisce.si/revija-ognjisce/27-obletnica-meseca/2232-jurij-dalmatin>.
- Kidrič, F. 2013. *Bohorič, Adam*. [internet]. [citirano 28. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi145314/>.
- Kreljeva ulica. [internet]. [citirano 27. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <http://zemljevid.najdi.si/najdi/KRELJEVA%20ULICA+4+1000+LJUBLJANA>.

- Lah, A. 1993. *Pregled književnosti II: od začetkov renesanse do konca romantike*. Ljubljana: Rokus.
- Logar, J. 2013. *Krelj, Sebastijan (1538–1567)*. [internet]. [citirano 27. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi303664/#slovenski-biografski-leksikon>.
- Logar, J. Dalmatin, *Jurij*. 2013. [internet]. [citirano 28. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi169220/>.
- Logar, J. *Mandelc, Janez*. 2013. [internet]. [citirano 28. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi345933/>.
- Mlacović, D. in Urankar, N. 2012. *Zgodovina 2 : učbenik za drugi letnik gimnazije*. Ljubljana : DZS.
- Otročja biblija*. 2016. [internet]. [citirano 27. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Otro%C4%8Dja_biblija.
- Primož Trubar*. [internet]. [citirano 24. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://www.domacebranje.com/avtor/primoz-trubar/>.
- Sebastijan Krelj*. 2017. [internet]. [citirano 27. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Sebastijan_Krelj.
- Simoniti, V., Štih, P. in Vodopivec P. 2016. *Slovenska zgodovina: od prazgodovinskih kultur do začetka 21.stoletja*. Ljubljana: Modrijan.
- Toporišič, J. 1987. *Bohorič, Adam. Enciklopedija Slovenije*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Trubarjeva dela*. [internet]. [citirano 26. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: http://www.hervardi.com/primoz_trubar.php.

4.2. Viri slik

VIDEOPOSNETEK:

- Slika 1: *Abecednik in katekizem*. [internet]. [citirano 2. 3. 2018]. Dostopno na naslovu: <http://projekti.gimvic.org/2017/2d/knjizevnost/prot+ref.html>.
- Slika 2: *Adam Bohorič*. [internet]. [citirano 2. 3. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://alchetron.com/Adam-Bohori%C4%8D>.
- Slika 3: *Katedrala Sv. Nikolaja*. [internet]. [citirano 2. 3. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://sites.google.com/site/50placestovisit/cathedral-of-st-nicholas>.

Slika 4: *Kresija*. [internet]. [citirano: 2. 3. 2018]. Dostopno na naslovu:
<http://www.dedi.si/dediscina/298-kresija>.

Slika 5: *Polževa hiša*. [internet]. [citirano: 2. 3. 2018]. Dostopno na naslovu:
http://www.kam.si/preglej_po_tagih/139_ljubljana/stran-2.html.

Slika 6: *Trubarjeva ulica*. [internet]. [citirano: 2. 3. 2018]. Dostopno na naslovu:
<http://www.androidvodic.com/lokacija--trubarjeva-ulica>.

SEMINARSKA NALOGA

Slika 1: *Park slovenske reformacije*. [internet]. [citirano 8. 3. 2018]. Dostopno na naslovu:

[https://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Park_slovenske_reformacije_\(3\).JPG](https://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Park_slovenske_reformacije_(3).JPG).

Slika 2: *Primož Trubar*. [internet]. [citirano 2. 3. 2018]. Dostopno na naslovu:
<http://www.velike-lasce.si/velikolaska-dezela/velikolaski-razumniki/primoz-trubar>.

Slika 3: *Katekizem*. [internet]. [citirano 2. 3. 2018]. Dostopno na naslovu:
[https://sl.wikipedia.org/wiki/Catechismus_\(1550\)](https://sl.wikipedia.org/wiki/Catechismus_(1550)).

Slika 4: Peršin, M. Ž. *Ribji trg*.

Slika 5: *Evangeličanska cerkev Primoža Trubarja*. [internet]. [citirano 8. 3. 2018].
dostopno na naslovu: <http://www.ljubljanske-slike.si/nekoc-in-danes-evangelicanska-cerkev/>.

Slika 6: *Trubarjeva hiša literature*. [internet]. [citirano 8. 3. 2018]. Dostopno na naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Trubarjeva_hiša_literature.

Slika 7: Peršin, M. Ž. *Kip Adama Bohoriča*.

Slika 8: Peršin, M. Ž. *Bohoričeva ulica v Ljubljani*.

Slika 9: Peršin, M. Ž. *Dalmatinova ulica v Ljubljani*.

TURISTIČNI VODIČ (ZLOŽENKA):

Slika 1: *Ljubljanski zmaj*. [internet]. [citirano 27. 2. 2018]. Dostopno na naslovu:
<http://www.slovenia-convention.com/how-come-the-symbol-of-ljubljana-is-a-dragon/>.

Slika 2: *Primož Trubar*. [internet]. [citirano 27. 2. 2018]. Dostopno na naslovu:
<https://alchetron.com/Primo%C5%BE-Trubar>.

Slika 3: *Zemljevid Ljubljane*. [internet]. [citirano 27. 2. 2018]. Dostopno na naslovu:

https://sl.wikipedia.org/wiki/Pre%C5%A1ernov_trg,_Ljubljana.

Slika 4: *Jurij Dalmatin*. [internet]. [citirano: 28. 2. 2018]. Dostopno na naslovu:

http://kraji.eu/slovenija/krsko_mestni_park/slo.

Slika 5: *Adam Bohorič*. [internet]. [citirano: 28. 2. 2018]. Dostopno na naslovu:

<https://alchetron.com/Adam-Bohorič>.

Slika 6: *Sebastian Krelj*. [internet]. [citirano: 13. 3. 2018]. Dostopno na naslovu:

https://en.wikipedia.org/wiki/Sebastian_Krelj.

Slika 7: Peršin, M. Ž. *Ribji trg v Ljubljani*.

Slika 8: Peršin, M. Ž. *Kip Adama Bohoriča*.

Slika 9: Peršin, M. Ž. *Dalmatinova ulica v Ljubljani*.

Slika 10: Peršin, M. Ž. *Dalmatinova ulica v Ljubljani*.

5. ZAHVALA

Najprej bi se radi zahvalili naši mentorici, profesorici Špeli Frantar, za vse predane nasvete in pomoč pri izdelavi raziskovalne projektne naloge ter za kasnejše popravke. Hvala za Vaš čas, ki ste nam ga namenili tudi v času pouka, ko smo sami nekoliko zašli. Naša zahvala pripada tudi naši razredničarki Tjaši Poznanovič Omers, ki nas je sproti opominjala in spodbujala k delu, nenazadnje pa je poskrbela, da je naš pisni del naloge tudi slovnično korekten. Dolžni smo se zahvaliti še profesorici Andreji Dover, ki nam je naklonila nekaj minut svojih učnih ur, ki so bile še kako potrebne za razrešitev dileme z organizacijo. Zadnjo zahvalo pa izrekamo intervjuvancem, ki so prijazno odgovorili na zastavljena vprašanja.

6. PRILOGE

Priloga 1: Vodic po sledih reformatorjev v Ljubljani

Priloga 2: hiperpovezava do spletnega mesta z videoposnetkom *V koraku z zgodovino*:

<https://www.dropbox.com/s/uf7n63m7jr172fm/V%20koraku%20z%20zgodovino.mp4?dl=0>

Priloga 3: Porazdelitev dela in nalog z opisom

Priloha 4: Poročilo o delu